

Soome-ugri keelte õppimise, õpetamise, kasutuse ja võrdluse mitmeid tahke

Nüüdses kiirete muutuste maailmas püüab teadusajakiri Lähivõrdlusi. Lähivertailuja vastata keelte õppimise ja õpetamise uutele väljakutsetele ning samal ajal jätkata sarja traditsioone eri keelte, keelekasutuse ja keelenähtuste võrdlemisel. Käesolev 33. number keskendub paljuski keelepedagoogilistele lahendustele ja keelekäsitustele, mis tänapäeval kujundavad keeleõpet ja -kasutust. Mitmekeelsele tegelikkusele vastavalt on käsitletavate keelte spekter lai: soome-ugri eesti, soome, meä ja ungari keelest indoeuroopa vene, saksa ja rootsi keeleni. Uus uurimis-suund on ametlike dokumentide keel ja selle arusaadavus.

Numbri teemadest tõuseb nähtavalt esile lugemisoskus ning selle õppimine ja õpetamine. Mare Kitsnik ja Svetlana Melnikova arutlevad artiklis *Ilukirjanduse lugemine mängustatud aktiivõppemeetodite abil põhikooli eesti keele kui teise keele tundides*, kuidas õppemeetodid mõjutavad põhikooliõpilaste lugemismotivatsiooni ja -oskust. Mareen Patzelti artikkel omakorda tutvustab ema- ja võõrkeeleõpetajate arusaamu lugemisstrateegiate õpetamisest ja õppimisest. Tiina Rütmaa ja Merilin Aruvee esitlevad artiklis *Märkamatu keeleõppe meetodika* harastustegevuse keeleõppevõimalusi. Eliisa Pitkäsalo ja Maria Sarhemia analüüsivad artiklis *Soome keel lähtekeelena, ungari keel sihtkeelena: Kas tõlkides võib õppida keelt?* tõlkimise mõju sihtkeele õppimisele. Taina Mylläri süveneb soome õppijakeele arengut käsitlevas artiklis *Mitmeverbilised konstruktsioonid ja soome õppijakeele komplekssus keeleoskuse eri tasemetel* komplekskuse mõiste teoreetilistesse määratlustesse ja komplekssusmõõdikute toimivusse rikka morfoloogiaga keeltes.

Keelekasutus on kahe artikli keskmes. Jaana Kolu uurib artiklis *Finnmix: Terviseid ja soovimuusikat meä, rootsi ja soome keeles* kattuva

keelendamise põhimõtete teostumist Norrbotteni piirkonnas toimiva *Meänraatio*-kanali raadioprogrammis *Finnmix* ja selle toimetajate arusaamu meä keelest, mitmekeelsusest ja mitmekeelsest keelekasutusest. Kirsi Güntheri ja Outi Oja artikkel *Valvatud vahetuse reeglid* analüüsib multimodaalse koomiksilepingu võimalusi muuta sotsiaaldokumentide keel arusaadavamaks klientidele, kelle sihtkeeleoskus on alles arenemas.

Väljaande kontrastiivse keeleuurimise traditsioone jätkavad eesti ja saksa ning eesti ja vene keelt võrdlevad artiklid. Karin Zurbuchen kirjeldab artiklis *Kuidas maitseb? Eesti ja saksa aktiivse maitseõnavaara võrdlus* empiirilise uurimuse abil kogutud eesti ja saksa maitseõnavaara ning analüüsib maitseõnade nimetamisstrateegiaid ja kultuurierinevusi. Sirje Kupp-Sazonov võrdleb personaalpronoomenite ja pöördvormide sekundaarkasutusi eesti ja vene keeles. Tähelepanu keskmes on juhtumid, mis võivad põhjustada väärarusaamist, kuna on emmas-kummas keeles kas täiesti välistatud või esinevad vaid piiratud kontekstis.

Täname autoreid huvitavate ja mitmekülgsede artiklite ja retsensente asjatundlike kommentaaride eest. Palju tänu kõigile avaldamisprotsessis osalenutele põhjaliku süvenemise, tõhususe ja paindlikkuse eest. Eriti suur tänu Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumile majandusliku toe ja Eesti Rakenduslingvistika Ühingu jätkuva võimaluse eest avaldada ajakiri Lähivõrdlusi. Lähivertailuja ühingu väljaandena.

Helsingis, Tampere ja Viinis
Annekatrin Kaivapalu,
Johanna Laakso,
Hanna-Ilona Härmävaara ja
Triinu Viilukas

Suomalais-ugrialaisten kielten oppimisen, opettamisen, käytön ja vertailun monia tahoja

Nykyisessä nopeiden muutosten maailmassa tieteellinen kausijulkaisu *Lähivördlusi. Lähivertailuja* yrittää vastata kielten oppimisen ja opettamisen uusiin haasteisiin ja samalla jatkaa sarjan perinteitä vertailemalla eri kieliä, kielenkäyttöä ja erilaisia kielellisiä ilmiöitä. Kädessänne oleva 33. numero keskittyy paljolti kielipedagogisiin ratkaisuihin ja kielikäsitteisiin, jotka nykyään muovaavat kielten opiskelua ja käyttöä. Monikielisen todellisuuden hengen mukaisesti tarkasteltavien lähtö- ja kohdekielten kirjo on laaja – suomalais-ugrilaisista virosta, suomesta, meänkielestä ja unkarista indoeurooppalaisiin venäjään, saksaan ja ruotsiin. Uutena ulottuvuutena on mukana asiakirjojen kieli ja sen ymmärrettävyys.

Numeron aihepiireistä nousee näkyvästi esiin lukutaito sekä sen oppiminen ja opettaminen. Mare Kitsnik ja Svetlana Melnikova pohtivat artikkelissaan *Kaunokirjallisuuden lukeminen pelillistettyjen aktiiviopetusmenetelmien avulla kahdeksannen luokan viro toisena kielenä -tunneilla*, miten opetusmenetelmät vaikuttavat peruskoululaisten lukemismotivaatioon ja lukutaitoon. Mareen Patzeltin artikkeli puolestaan selvittää äidinkielen ja vieraan kielen opettajien käsityksiä lukustrategioiden opettamisesta ja oppimisesta. Tiina Rүүtmaa ja Merilin Aruvee esittelevät artikkelissaan *Huomaamaton kielenoppimismenetelmä* kielen oppimisen mahdollisuuksia harrastustoiminnan puitteissa. Eliisa Pitkäsälön ja Maria Sarhemaan artikkeli *Suomi lähdekielenä, unkarin kohdekielenä – Voiko kääntämällä oppia kieltä?* tarkastelee kääntämisen vaikutusta kohdekielen oppimiseen. Taina Mylläri paneutuu oppijansuomen kehitystä käsittelevässä artikkelissa *Moniverbiset konstruktiot ja oppijansuomen kompleksisuus kielitaidon eri tasoilla* kompleksisuus-käsitteen teoreettisiin määrittelyihin ja kompleksisuusmittareiden toimivuuteen morfologisesti mutkikkaissa kielissä.

Kielenkäyttö on kahden artikkelin keskiössä. Jaana Kolu selvittää artikkelissaan ”*Terhveisiä ja toivemysiikkiä meänkielelä, ruottiksi ja suomeksi*”. Monikielisiä käytänteitä vähemmistökielisessä *Meänraatio*-ossa limittäiskieleilyn periaatteiden toteutumista Norrbottenin alueella toimivan *Meänraatio*-kanavan Finnmix-radio-ohjelmassa ja sen toimittajien käsityksiä meänkielestä, monikielisydestä ja monikielisistä käytänteistä. Kirsi Güntherin ja Outi Ojan artikkeli *Valvotun vaihdon säännöt* tarkastelee multimodaalisen sarjakuvapöytäkirjojen tarjoamia mahdollisuuksia muuttaa sosiaaliasiakirjojen kieli lähestyttävämmäksi asiakkaille, joiden kohdekielen kielitaito on vasta kehittyvässä.

Julkaisun kontrastiivisen kielentutkimuksen perinteitä jatkavat artikkelit viron ja saksan sekä viron ja venäjän vertailusta. Karin Zurbuchen kuvaa artikkelissaan *Miten maistuu? Viron ja saksan aktiivisen maistamissanaston vertailua* empiirisen tutkimuksen avulla kerättyä viron ja saksan maistamissanastoa sekä tarkastelee maistamissanojen nimeämisstrategioita ja kulttuurisia eroja. Sirje Kupp-Sazonov vertailee artikkelissaan persoonapronominien ja persoonamuotojen sekundaarista käyttöä virossa ja venäjässä. Huomion kohteena ovat tapaukset, jotka saattavat mahdollisesti aiheuttaa väärinymmärrystä, sillä ne ovat jommassakummassa kielessä joko kokonaan poissuljettuja tai esiintyvät vain tietyssä rajoitetussa kontekstissa.

Kiitämme kirjoittajia kiinnostavista ja monipuolisista artikkeleista ja arvioijia asiantuntevista kommentteista. Suurkiitos kaikille julkaisuprosessiin osallistujille heidän perusteellisesta paneutumisestaan, tehokkuudestaan ja joustavuudestaan tämän numeron valmistelussa. Erityinen kiitos Viron opetus- ja tiedeministeriölle taloudellisesta tuesta ja Viron soveltavan kielitieteen yhdistykselle jatkuvasta mahdollisuudesta julkaista *Lähivördlusi. Lähivertailuja* yhdistyksen suojissa.

Helsingissä, Tampereella ja Wienissä

Annekatrin Kaivapalu,

Johanna Laakso

Hanna-Ilona Härmävaara ja

Triinu Viilukas

The various facets of learning, teaching, using, and comparing Finno-Ugric languages

In our world of rapid changes, the journal *Lähivõrdlusi. Lähivertailuja* ('Close Comparisons') attempts to respond to the new challenges in language teaching and learning, while keeping up its tradition of contrastive research into languages, language use, and various linguistic phenomena. The present issue, Vol. 33, largely focuses on diverse approaches to language pedagogy and on how different views on language affect language learning and language use. In accordance with the multilingual reality around us, the contributions cover a broad range of languages – both Finno-Ugric (Estonian, Finnish, Meänkieli, Hungarian) and Indo-European (Russian, German, Swedish) – and introduce a new topic: the language of official documents.

Reading and literacy are among the central topics of this volume. Mare Kitsnik and Svetlana Melnikova investigate the impact of gamified teaching methods on 8th-graders' motivation and reading skills in Estonian as a second language. Mareen Patzelt has researched both L1 and L2 teachers' ideas of how reading strategies can be taught and learnt. Tiina Rütmaa and Merilin Aruvee describe various opportunities for "inconspicuous" language learning during hobby activities. Eliisa Pitkäsalo and Maria Sarhema examine the effects of translating on language learning, on the example of translations from Finnish to Hungarian. Taina Mylläri investigates the development of complexity in multi-verb constructions in L2 Finnish; her focus is on the theoretical definitions of complexity and how the assessment of complexity works in languages with a rich morphology.

Two contributions focus mainly on language use. Jaana Kolu has analysed translanguaging in the trilingual (Meänkieli, Swedish, and

Finnish) radio programme *Finnmix* on the *Meänraatio* channel of the Swedish public broadcasting company. She has also interviewed the studio hosts about their views on Meänkieli, multilingualism and multilingual practices. Kirsi Günther and Outi Oja have looked into utilizing multimodality and comics in social welfare documents targeting customers with developing L2 language skills.

Our tradition of contrastive linguistics is here represented by two articles, on Estonian vs. German and Estonian vs. Russian. Karin Zurbuchen analyses data on Estonian and German vocabularies of tasting, focusing on lexical strategies and cultural differences. Sirje Kupp-Sazonov investigates the secondary uses of personal pronouns and person-inflected forms in Estonian and Russian, especially with respect to possible misunderstandings.

We thank the authors for their interesting and thematically diverse articles and the reviewers for their expert comments. Thanks are due to everybody who participated in the editing process for their commitment, efficiency and flexibility in preparing this volume. In particular, our gratitude goes to the Estonian Ministry of Education and Research for their financial support, and to the Estonian Association for Applied Linguistics for once again allowing us to publish *Lähivõrdlusi. Lähivõrdlusi* under their aegis.

Helsinki, Tampere, Vienna
Annekatriin Kaivapalu,
Johanna Laakso
Hanna-Ilona Härmävaara,
Triinu Viilukas